

Csabai László

A segítő

Bár éjfél körül járhat, az Epreskert utca japánakácai éles árnyékot vetnek az úttestre: a telihold fényét törlik meg. Bologatni kezdenek a fák, csúszkálni az árnyképek, mert az enyhe áprilisi nappal után törvényszerűen keletkező hideg szelek bekúsznak Nyárligetre.

És bólint Molnár III csendőrtörzsőrmester is, mikor az egymáshoz igencsak hasonló sátortető házak egyikének kapuján kislábizálja a 19-es számot.

– Ez lesz az. Ide! – int Kovács II őrmesternek, aki, mintha csak most jutna eszébe, hogy tilosban járnak, lábujjhegyen oson oda hozzá.

Molnár III sperhaknit vesz elő, s mint ahogy orvos fordul a páciens sajtó gyomrához, úgy kezdi el vizsgálni a zárat. Van benne gyakorlata. Zajácznál, az érkeri lakatosnál inaskodott évekig, aztán meg Teller-Telkes régiségkereskedésében dolgozott, ahol a régi zárok reparálása volt a feladata. Nem nehéz munka. Viszont keveset keresett, így amikor a csendőrség felvételt hirdetett, lecsapott a lehetőségre. De nem felejtette el, amit addig tanult, hallott és látott. Nem ám! Azért van most itt!

A kapu halkán nyikorogva kitarul. Belépnek az udvarra. Iszonyú a rendetlenség. Edények, ruhák, játékok, kifolyt belü kofferek, szakadozott újságpapírba csomagolt holmik.

És büz.

– Mint egy kutrica! – mondja a törzsőrmester, és kiköp. – Hiába hogy nem esznek disznóhúst, mégis olyanok, mint a disznók. Nem csoda, hogy mindenki utálja őket.

Az őrmester hallotta: a gettosításkor átlagban húsz emberre jutott egy szoba, és százra egy illemhely. De nem szól. Lábával rugdossa a göncöket, hátha sárgán vagy ezüstösen megcsillan valami. A porolónál megáll. A kötélén lógó vézna emberi test látványára előnti a hideg verejték.

– Mi az? Berezeltél? – kérdi gúnyosan Molnár III, és belerúg az alakba. Amely megfordul. Nincs feje, sem keze, sem lába. Mert nem holttest az, csak egy rend ruha.

Az őrmester megkönnyebbülten sóhajt föl, és, most először, legszívesebbem kereket oldana. De nem teheti. Mert a másiktól kapott 50 pengő már a brifkójában van. És milyen kellemesen melegít az a kis pénz! A pénztárcán keresztül és érezni lehet.

Az Epreskert utcába nemrég vezették be az áramot, s a törzsőrmester az előszobában meg is leli a tekerős villanykapcsolót. De ezt megérintve elbizonytalanodik. Megláthatják messziről is a nagy fényt, nincs spaletta az ablakokon. Így inkább gyufalángnál kezdi el a kutatást. A házban is nagy az összevisszaság. Függyönyökből, kabátokból, pokrócokból készített nyomorúságos vackok a padlón. A fekvőhelyek végében gyógyszeres dobozok és könyvek. S ott egy gyertya. Leguggol, és átadja neki a lángot. Mindjárt jobban lát. A fény egy gyanús ismerős külsejű, nagy könyvre esik. Kék fedőlapon levéldíszek, középen pedig egy kibomló szirmú virág. Kézbe veszi. Igen, egy biblia, s éppen az a kiadás, amelyet a kemecsei csendőrszobán is tartanak, hogy a pihenőidejüket töltő szolgálatosoknak legyen miből épülniük. Molnár III nem tudja hová tenni a dolgot. Hitetlenkedve kinyitja. Biblia az, kétség kívül: nem héber, hanem latin betűkkel van benne a szöveg. Visszahelyezi a földre.

Feláll, magasba emeli a gyertyát és körbefordul vele. Nem látja azt, amiért jött.

A második szobában viszont már megleli. A sarokban.

– Tényleg olyan értékes? – kérdi Kovács II, megszémlélve a kis szekrényt.

– Az. Különbömben miért lennének itt?

– A keresztanyámnak is van efféle.

– Aligha. Ez majdnem kétszáz éves. Még Mária Terézia ült a trónon, amikor készült. Hallottál te már Mária Teréziáról?

– Hogyne! Tanultuk az iskolában. Meg a csendőriszobában. Jó császárnő volt, mert az életüket és a vérüket ajánlották neki a magyarok – mondja sértett hangon az őrmester. S közben megsimogatja a bútor ébenfa tetejének intarziáit. Mintha delejességgel telítődne a keze. Értzi a láthatatlan szikrákat cikázni az anyagból a testébe, és vissza.

– Szép, tényleg szép.

Molnár III törzsőrmester még mint Molnár Jani bolti segéd hallgatta ki, hogy alkudozik Teller-Telkes az osztárk kereskedővel. Főnöke végül 10000 pengőt fizetett a grófi hagyatékból származó barokk szekrénykéért. Molnár elhatározta, zárás után visszajön, magához veszi, Pesten eladja, a pénzzel meg elszökik Amerikába. De Teller-Telkes azonnal hazaszállította szerzeményét, onnan pedig nem lophatta el a segéd: a tulaj felesége, sógornője meg az anyósa állandóan otthon voltak. Akkor tehát nem lehetett Molnáré ez a csodálatos kis jószág. Akkor még nem. De most már az övé lesz!

– Állj háttal, úgy fogd meg a két lábát! Én tartom a másik oldalánál – vezényel a törzsőrmester, majd hármat számol, és felemelik. Aztán leteszik. Mert meghökkentően nehéz a szekrény. Pedig köldökig sem ér. Molnár III ismét meggyújtja a gyertyát, kinyitja az ajtókat, és benéz a bútor belsejébe. Egy durván összehajtogatott, de vadonatúj torontáli szőnyeg van benne. Már rángatná ki, de belenyilall a kapzsi felismerés, hogy az is megér legalább 200–250 pengőt. Vétek lenne itt hagyni.

– Beleizzadunk, mire kiérünk vele, de kapsz tőlem ráadásnak egy liter pálinkát. Emeld, hó, rukk! – vezényel ismét, és óvatosan lépegetve elindulnak ingó terhükkel.

Nincs türelme a sperhaknival vesződni, a kaput csak behúzza, de nem kulcsolja be. Nem fog ez feltűnni a délelőtti tízkor kezdődő szemlén. Vagy ha igen, csak hadd bosszankodjanak, hogy valaki megelőzte őket. Mert bár az a hivatalos utasítás, hogy az elhagyott javakat a jótékonyági szervezetek és a város szegényei meg hadiözvegvei között kell kiosztani, a törzsőrmesternek nincs kétsége afelől, hogy a szemle közönséges rablásba fog fulladni. Az ínségesek meg majd kapják a maradékot.

A kanyargós Keskeny közben nincs járda és beszűkül az úttest. A gyalogosok ezért ki szokták kerülni. Ők a rakományukkal nem tehetik, nem bírnák a plusz erőfeszítést. Kimerülve állnak meg ötven méterenként, és ilyenkor a törzsőrmester elképzeli, ahogy egy hirtelen feltűnő teherautó a bútorral együtt a macskakő réseibe passzírozza őket. De nem jön jármű. És üres a Kossuth utca is. Amely Nyárliget egyik főútja. A gettó kijelölésekor okozott is nem kevés fejfájást a város vezetőinek, miként lehetne a főleg zsidók által lakott városrészt elszigetelni, ha közben meg egy forgalmas út halad rajta keresztül. A gyalogosokat és a magánjárműveket végül kitiltották innen, a Kótaji utca felé terelve őket, a villamosíneket azonban nem lehetett felszedni és máshová lerakni: a villamos továbbra is erre haladt. Hogy azonban az utasok szeme elé nehogy kellemetlen dolgok kerülhessenek, bemeszeltek minden erre néző ablakot.

A két csendőr átlopakodik a Kossuth utcán, a lebukástól való félelem miatt most szinte nem is érzik a szekrény súlyát. Sikerül. Pihennek. Aztán újból nekirugaszkodnak, szakadjanak bár meg, csak legyenek minél hamarabb túl az egészen, mert nincs már messze a végcél.

A Sólom köz lejt: ez is egy kis segítség most. Végre kiérnek a Holló utca-Kótaji utca sarokra. Azért ide, mert itt egy őrszem (az ő emberük, megkapta az 50 pengőjét) figyel mind a két irányba, s mellette el lehet úgy haladni, hogy más örök ne figyeljenek föl, és még azért, mert a túloldalon ott van a törzsőrmester cimborájának, Drabák Janinak a faáru lerakata, ahol lehet egy ideig parkíroztatni a zsákmányt.

Az őr azonnal észreveszi őket, még segít is nekik cipelni, Drabák Jani pedig az első halk ablakkocogtatásra nyitja a kaput. A szekrényt leteszik a szarufa halmok közé, ponyvát dobnak rá, aztán eldőlnek és lihegnek. Drabák vizet hoz nekik.

Szomjukat oltva, a teheről megszabadultan és a siker tudatában jól is esik itt feküdni.

– Amit ígértem, tartom – mondja halkan a törzsőrmester, és egy ötpengőst nyújt Kovács II-nek. – Nesze, vegyél belőle pálinkát!

Az őrmester feltápáskodik, megemeli kalapját és elmegy.

Molnár III törzsőrmester nem aludt el. Így most hallgathatja a pirkadattal ébredő madarak énekét. Egy proliánnyal egyszer hajnalig szeretkezett, s mikor boldog fáradtsággal kitarta az ablakot, akkor volt ilyen kellemes szellő, akkor csicseregtek így a rigók. Molnár III biztos benne: sok nőt fog még szerezni magának. Vagy Pesten, vagy (ha, miként ijesztgetik a népet, bejönnek a vörösök) Amerikában. „Milyenek lehetnek az amerikai nők? Biztos értik a dolgukat!”

- Ma vasárnap van, tehát nem leszel nyitva. Így van? – kérdi a kapunál Drabáktól.
- Persze. Vasárnap minden üzlet zárva – mondja a másik furcsa idegenséggel a hangjában.
- Holnap reggel hétkor jövök és elviszem.
- Hétkor?
- Igen. Mért? Mi a gond? Nem nyolckor szoktál nyitni?
- Nyolckor szoktam.
- Akkor?
- Semmi. Honnan szerzel fuvarost?
- Ez az én gondom.
- A Honvédség a fuvarosokat berendeli.
- Nekem lesz.
- Pesten fogod elpasszolni az árut?
- Ez is az én gondom.
- Jól van. Nem bánom, viheted.
- Nem bánod? Mi az, hogy „nem bánod”? Ami az enyém, az az enyém!
- Tied, persze, elgrájfoltad, hát a tied...
- Te is benne vagy!
- Én? Már mé' lennék?
- Kaptál egy százast, hogy itt rejthessem el. Bűnrészes vagy.
- Kaptam? Ki mondja? Ki látta?

Molnár III homlokán kidagadnak az erek, szeme mintha megpattanni készülne.

- Te sarházi! Mire akarsz kilyukadni?
- Én semmire. De ha neked annyit ér ez a kis komód, hogy fogattal Pestre viteted, igazán, egy kicsit nagyvonalúbb is lehetnél...
- Mennyi kell te kurafi!
- Hát, ezer... Vagyis, inkább kétezer.

A törzsőrmester meginog, aztán megragadja Drabák nyakát. Az is megragadja az övét. Egymást szorítva néznek a másik szemébe, és a csendőr érzi, hogy ő a gyengébb. Elengedi Drabákat. Az őt csak később, mikor már nyüszíteni lenne kedve.

– Figyelj Jani. Ne bomolj. A cimborám vagy. Ha eladom, tudok neked még adni egy ezrest. Csak hadd adjam el. Drabák köröz egyet a fejével, mint ahogy körülrajongott dámák szoktak reagálni udvarlóik komolyan nem vehető ígéretésére.

- Menj innen!
- És a, és a... – dadogja a törzsőrmester, és tudja, ha kilép innen, és bezárul mögötte a kapu, örökre elbúcsúzhat a kincstől.

- Vigyed, ha akarod.
- Hogy vigyem? Egyedül? Kemecséig?
- Ez már a te gondod.
- A kurrva anyádat! – üvölti Molnár III, és ráveti magát Drabákra.

A gátlástalan dulakodásban nem veszik észre azonnal, hogy kívülről rugdosni kezdik a vaskaput.

- Csendőrség! Azonnal kinyitni!
- Rohadt bolsevisták, mi folyik itt? Csendrendelet van! – ordít vitéz Kollárovs Ödön nagykallói csendőrpáncsnok, egyrészt mert még utcai posztos korában így szokta meg, másrészt mert szeretője (akitől pár perce vált el), végighisztériázta az éjszakát, s így a kielégületlen parancsnoknak kapóra jött, hogy valakiken kitöltheti a mérgét.
- Maga csendőr? – kérdi Kollárovs inkább meghökkenve, mint dühösen, mikor eljut a tudatáig, hogy Kovács III csendőregyenruhában van.

– Kovács III István törzsrőmester, jelentkezem! – mondja a megszólított kocogó fogakkal.

– Mi a fenét csinál itt? Elhagyta az őrhelyét?

– Jelentem, nem. Nem, rendelték ki.

– Hol teljesít szolgálatot?

– Kemeccsén.

– Hát úgy. Dalolja csak el, mit keres itt! – s közben körbejárja két áldozatát. Drabák lehajtja a fejét, mintha így inkognitóban maradhatna.

– Rémlik, hogy láttam már magát. És magát is ismerem – fordul Drabákhoz. – Egykerekű biciklin szokott szórolapot osztogatni. Maga kereskedő?

– Igen. Ez a faáru lerakat az enyém.

– Ki akarta meg rövidíteni a másikat? Beszéljenek!

A két kihallgatott a vállát vonogatja.

– Tisztességes üzleten nem szólalkoznak össze a felek, pláne nem hajnalban. Maguk síboltak a Magyar Királyi Honvédségtől. Kiszállították az erődítési anyagot, s mielőtt a bakák beépíthették volna, vagy húsz gerenda vissza is került a platóra. Ezt csinálták! Kötelet kaphatnak érte!

Drabák és Molnár III a fejét rázza.

– Nem? Pedig így szokás – mondja a csendőrparancsnok, és jól tudja, mert a sógora így szedet össze a lányának egy építkezésre elegendő faanyagot. – Menjünk csak beljebb!

Ő megy elől, kutyamódra feltartja orrát és ténylegesen szimatol. A lábával felfordít egy vödört, belerúg az esővízgyűjtőbe, aztán az udvar közepén megáll, és csípőre tett kézzel körültekint. A szarufa-halmok szabályos rendjét csak az egyik tövében éktelenkedő ponyva töri meg. Kollároviits odamegy, megfogja a ponyvát, alánéz, majd lerántja. A szekrénykén végigsimítja a kezét. Aztán leguggol, és megtapogatja a lefelé keskenyedő és mancsban végződő lábakat. Valóban, mintha oroszláné lenne.

A kapitány azonnal tudja, honnan hozták, és hogy ehhez az őrségben is meg kellett vesztegetni valakit. Szép kis vérengzést rendezhetne, ha rászállna a dologra és a katonai ügyességre vinné a gazembereket. Ezt azonban nem fogja megtenni: mert neki kell ez a hercig kis bútor. Ami biztosan egy vagyon. Különben nem érné meg ezeknek a bolsevista férgeknek a kockázatát.

– Szóval zsidótulajdont fosztogattak. Vagyis immár az állam tulajdonát. Szép. Maguk tényleg kötelet érdemelnek. De egyelőre fontosabb, hogy ezt a műkincset biztonságba helyezzük. Aztán majd gondolkodom, mi legyen magukkal.

A két pórul járt érzi, ahogy zsugorodni kezd körülöttük a világ.

– Valami szállítóeszköze van?

– Most csak egy kézikocsi – feleli nyögve Drabák.

– Az is jó lesz. Felteszik rá a szekrényt, és elhúzzák a városházára. Majd a város vezetői eldöntik, melyik múzeumba kerüljön. Megyek én is, nehogy a tolvajöszton még eltérítse magukat.

Kollároviits terve egyszerű: elviszik a bútort a városháza raktárába, ahonnan majd fedett kocsival szépen elszállítatja magához, Kállóba. Vagy, ha nagyon felgyorsulnak az oroszok, elássa valahol útközben. Jobb időkre. Unokaöccse, a nyárligeti jegyző most (hogy kirúgta a felesége) a városháza vendégszobájában lakik, csodálkozni fog, hogy ilyen korán felverik, de ha meglátja a szerzeményt, biztos azonnal megérti, miről van szó.

Nehéz nap áll Kollároviits mögött. Nem történt rendkívüli esemény, szabatázs vagy nyílt ellenállás, ám kétezer embert elgyalogoltatni Kállóból Nyírjestanyára, ott csatlakoztatni hozzájuk ezer főt, a felduzzasztott menetet elvezetni a nyárligeti főgöttóba, s onnan a már tízezres tömeget az állomásra terelni és bevagonírozni: nem kis feladat volt. Minden csúszott. Hajnalban a Kállóban gettósított nők szoptattak: várni kellett, míg befejezik, különben csak lassították volna a haladást. Nyírjestanyán meg előző este váratlanul kitört a flekktifusz. A betegeteket azonban nem lehetett itt hagyni: pótszekereket rendelték az elszállításukhoz. Megint késés. A hosszú menetet a nyárligetiek tömött sorfala figyelte. A többség némán állt, de egyesek kárörvendően kurjongatni meg káromkodni kezdtek: őket le kellett szerelni, mert ha a deportáltak megdühödnek, és a valóságos hadsereg-létükben lakozó erőt felfedezve kitörnek, soha nem szedik őket többé össze. A rendbontók elkergetésekor lassult a menet. Ezt kihasználva néhány munkásasszony

az alvégről pár kosár kenyeret meg héjában sült krumplit nyújtott a szerencsétleneknek. A csendőrök nem avatkoztak közbe, mert ez a kegyetlenség a nézőket háboríthatta volna föl. De legalább tíz percbe terült, míg megtörtént az élelem átadása, és a halálba menetelők szétszortották maguk között. És még csak ekkor következett a legnehezebb feladat: a bevagonírozás. Majd mindegyik szerelvényből hiányzott még egy-két tehervagon. Az összekapcsoltakba meg nem készítették be a vízzel teli meg az üres vödört. Rohangálni kellett vödörkért. Végül (szabályellenesen) a tűzoltószertárból hoztak el egy tucatot. A tervek szerint nyolcvan ember jutott egy vagonra. Kiszámították, hogy átlagos súlyú emberből befér annyi. Csakhogy az átlag nem mindig jött ki. Mert amikor nagycsaládosokat hajtottak be, a sok gyermek összebújt és könnyen rájuk lehetett zárni a vagonajtót. De sokszor – mintha direkt a hatóságot akarnák bosszantani – csupa kövér férfi meg asszonyág került egy csoportba: azokat képtelenség volt beszuszakolni. Nem fért be csak hatvan-hatvanöt. Így viszont a végén maradt vagy négyszáz fő, akik számára már égen-földön nem tudtak vagonot előkeríteni. Akkor vissza az egész! Újabb elosztás. Kövérek és soványak, alacsonyok és magasak összekeverése. Így viszont sok család elszakadt egymástól. Az anyák üvöltöttek, átkozódtak, földre vetették magukat, a gyerekek sírtak és bepisiltek. Kollároovits hányta magára a keresztet, és imádkozott, hogy innentől kezdte erkölcsös életet fog élni, csak ezen az átkozott napon legyen túl.

És délután ötkor elindultak végre a szerelvények! A nagy akció vezetői az állomásfőnök irodájában szódát spricceltek magukra meg törkölyt ittak, de örülni már nem volt erejük.

A csendőrparancsnok beszélt telefonon a belügyminiszterrel, aki leszidta a szervezetlenség miatt, pedig Kollároovits azt jelentette neki, hogy minden rendben bent. Aztán felhívta a feleségét. Valami biztatást, megnyugtatót várt tőle, de a nő még mindig vérig volt sértve, mert férje három nappal korábban, egy névnap ünnepségen becsicscentve udvarolni kezdett a keresztlányuknak. A parancsnok lecsapta a kagylót, és elhatározta: elmegy a szeretőjéhez, nyomban megdönti, aztán vesz egy meleg fürdőt, befal három pár virslit és konyakozva, szivarozva fütyül a világra. De a szeretőjével sem volt szerencséje.

És mégis, késve bár, de mosolygós oldalát is megmutatja neki a sors. Fogalma sincs, mennyit érhet ez a kis műtárgy-szekerényke, s éppen ezért percenként egyre magasabbra srófolja magában az értékét. Először úgy gondolta, egy pár prima nóniusz fog venni rajta, aztán, mivel a lovasfogatok ideje kezd lejárni, egy használt Opel autómobil. „Miért használtat, mikor alighanem telni fog egy vadonatújra is?”

A reggel lassan felváltja a hajnalt. De hiába fényesedik a flaszter, az előkelő belvárosi utcákra még nem merészkednek ki az emberek. Vagy talán nincs, aki kijöjjön? A csendőrparancsnokba belenyilall a felismerés, hogy azok a módosabb kereskedők, vállalkozók és pénzemberek, akik a megveszék helyi úri társaságának a javát adták, a város számára immár megszűntek létezni. Kollároovits meghökken: „Bemegegyek a Koronába, és nem lesz ott sem ő, sem ő, sem...”

– Segíthetek?! – dörren mögötte egy kérdés.

Kollároovits nem érti, hogy kúszhatott mellé ilyen hangtalanul a teherautó. De hiszen nem is hangtalan, nagyon is zúg, csak az ő feje is zúg a gondolatoktól.

A teherautó platóján rendőrök ülnek, a sofőr mellett pedig vitéz Várszeghy Artúr nyárligeti rendőrkapitány. Aki kiugrik a járműből, s mintha csak a maga portáján lenne, lerántja a szekrénykéről a ponyvát. Megvizsgálja. S mikor megfordul, szeme gonosz, sötét villámokat vet.

– Szép portéka – hová viszed?

– Kérlek szépen, a városházára. Zabralókat füleltünk le. Tőlük van.

– Értem. Viszont ilyenkor még nincs ott senki. Vigyünk inkább a rendőrségi raktárba. Van szakértőnk, aki fel tudja becsleni az értékét. És, mivel fosztogatás történt, a büntetőjogi teendőket is megbeszéljük.

– Igazán lekötelezel. De felesleges... – kezd vitéz Kollároovits magyarázkodni, de vitéz Várszeghy füttyent, mire négy rendőr megragadja a bútort, s már fel is teszik a platóra.

A csendőrparancsnok dadogása sziszegéssé változik. Kihúzza nyakát és ökölbe szorítja tenyerét, mint ahogy nagy lehordás és ellátkozás előtt szokta. Ám most vissza kell tartania magát. Azért, mert alárendeltek előtt tilos a parancsnokoknak egymásra támadni. És még inkább azért, mert nem tiszták a viszonyok. A deportálás fő végrehatója a csendőrség volt, a konkrét akciót pedig maga Kollároovits irányította. Csakhogy annak már vége. És Nyárligeten vannak, s itt, mint törvényhatósági városban, a rendőrség az úr. A csendőrség csak az ő engedélyével ténykedhet.

– Parancsolsz beszállni? Van közepen egy hely – tárja ki Várszeghy sátáni vigyorral a vezetőfülke ajtaját.

– Az irodámba vigyétek! – rendelkezik Várszeghy a rendőrkapitánysághoz megérkezve.

– Szóval nem a raktárba... – sziszegi Kollároviits, de a másik mintha meg sem halotta volna, vidáman, kezét dörzsölve invitálja:

– Gyere föl. Igyunk egy snapszot. Hosszú volt az éjjel.

A szekrényt cipelő két közrendőr jóval lemarad tőlük. Hangosan káromkodnak a nehéz teher miatt, amit visszahangozva felerősít a lépcsőház.

– Tahók! – húzza el a száját a rendőrkapitány. – Ezért nincs tekintélyünk a civileknél.

A bútor végül megérkezik az irodába, és nyikkanva földet ér.

– Tahók! Tűnjetek el! – mondja ismét Várszeghy, de aztán eszébe jut, hogy a rendőrök által igazán tahónak tartott vidéki csendőrök vezetője előtt ostobaság a sajátjait szidni. – Amúgy remek fickók. Egész éjjel talpon voltak, és panaszom sem hagyta el a szájukat. Mit gondolsz, hová vittem őket?

– Nem tudom. De nyilván a saját hasznodra végezttél velük valami munkát, különben mást bízta volna meg a vezetésükkel – szúr egyet Kollároviits a másikon, és talál, mert a rendőrkapitány homloka ráncba gyűrődik.

– Az apósom cséplőgépet rejtettük el a föld alá. Magánérdekből? Igen. De hát jusson inkább ez is a bolsevisták kezére?

– Egy éjszaka alatt kiástak egy akkora gödröt?

– Nem éppen. Hanem még a század elején is szokásban volt a gabonát vermekben tárolni. Akkora vermekben, mint egy bárka. Manapság ezeket már leginkább csak vaddisznócsapdának használják. Ami persze tilos. Na, én tudtam, hogy a... szóval az egyik bokortanya szélén van egy elhagyott ház gabonaveremmel. Oda vontattuk el a cséplőgépet. Nem kellett ásni. A betemetésével azért volt munka.

– És ha meglátta valaki?

– Akkor meglátta. Ennyit tehettem az apósomért.

Pálinkát isznak, krákognak, szipognak.

– Osztozunk! – vág bele a közepébe a csendőrparancsnok.

– Min?

– Ne színészkedj? Nagyon jól tudod, mire gondolok.

– És te tudod egyáltalán, mennyit ér egy ilyen?

A kényelmetlen kérdés mintha pofonvága volna a csendőrtisztet, elkapja arcát.

– Na, látod. Nem is kértem, hogy jutottál hozzá, de... Száz pengő?

– Viccelsz?

– Hívjunk szakértőt.

– Dehogy akarsz te szakértőt hívni! Minek belekeverni az ügybe?

– Kétszáz pengő?

Kollároviits ráül a szekrénykére, kinyújtja a lábát, csizmasarkával dobant, és mint amilyen öntudattal egy hitbizomány jogos örököse megveti lábát a majorsági központban, úgy dől hátra csípőre tett kézzel.

Aztán elernyednek kezei. Szeme kitágul, és a jobban halló bal fülét lefelé fordítja.

– Valami van benn! Éreztem.

– Hol?

– Itt. Ebben a kasztniban. Éreztem, hogy mozgott. És hallottam is.

– Egér lenne?

A csendőrtiszt óvatosan leszáll és széttárja a szekrényajtókat. Odaguggol mellé a rendőrkapitány is. Közös kirángatják a szőnyeget, s azzal együtt egy vékony gyermeki test is eléjük esik.

– Hát te meg mit keresel itt? – kérdi Várszeghy, mire a koromfekete hajú kislány a fejével bólogatva zokogni kezd.

Kollároviits kiegyenesedik, megrángatja zubbonyát, pödör egyet a bajuszán, és elmegy.

– Hogy tudnám lecsillapítani? – kérdi a belépő titkárától Kollárovits. A titkár megvonja a vállát, aztán elszalad, és hamarosan megjelenik Erzsókkal, a felső szint takarítónőjével.

A nőnek sikerül beférkőzni a gyermek bizalmába. A kislány átöleli az asszonyt, belekapaszkodik kötényébe.

– Hány éves vagy gyermekem?

– Kilenc.

– Akkor már nem is vagy olyan kicsi. Nagylány vagy. Iskolába is jársz.

– Járok, de most szünet van peszach miatt.

– Ó, hát... – hőköl hátra Erzsók, de csak egy másodpercre. – Mondd el csillagom, hogy kerültél a szekrénybe?

– Anya, anya mondta, hogy el kell bújniom. Meg hogy figyel, és nagyon-nagyon megver, ha előjövök.

– És ilyen sokáig kibírtad mukkanás nélkül?

– Félttem. Meg el is aludtam.

– Nem vagy éhes?

– De igen. Volt nálam kenyérke, de megettem.

– Hozzon ennek a gyerekeknek egy pár sós kiflit! – utasítja a titkárt Várszeghy.

– Szereted a sós kiflit csillagom? – simogatja meg Erzsók.

– Szeretem. És a brióst.

– Hozzon brióst is. Na, menjen már!

A rendőrkapitány székét húz Erzsók mellé és megcirógatja a gyermek arcát.

– Mi a neved, te kis tücsök?

– Eszti. Telkes Eszti.

„Teller-Telkesnek, a régiségkereskedőnek a lánya. Tudta ez a Kollárovits, honnak kell lopni!” – fut át a rendőrkapitány fején. Aztán eszébe jut, hogy a ravasz zsidó tavaly szilveszterkor a Koronában alaposan megkopasztotta az ultiasztalnál.

– Hej, nagy gazember az apád, de jó kártyás, azt meg kell hagyni – mondja vicces-kedveskedve, ami még őt sem deríti fel.

– Anya... Anya... – nyöszörgi a gyermek.

Vitéz Várszeghy gondban van. Mit kezdjen vele? Itt nem maradhat. De haza sem viheti, túl sokan tudnak már róla. Veszélybe sodorná magukat. Érti, hogy mindenki mindenkit figyel. És őt különösen. Például a nyilasok. Nem akik nyíltan parádeznak a zöld ingben, mert azokat távol tartják most az eseményektől, hanem azok a megrontott lelkű rendőrök, akik titokban a Kormányzó helyett Szalásit várják. Meg a politikai rendőrség informátorai, akiknek van energiájuk a nyilasok meg a bolsevisták mellett még a Magyar Királyi Rendőrség tisztességes parancsnokai után is szaglászni. Várszeghy hallotta, hogy egy apáca állítólag befogadott valami zsidókölyköket, lányokat főleg, akiken nem lehet látni, miféleképp, és az utcáról összeszedett csavargókkal együtt őrzi őket. De ki tudja, igaz-e ez? Talán csak egy csapda.

– Mit csináljak veled te, tücsök? – kérdi a kicsitől őszintén. – Jó nagy bajba kevertél! Hová tegyelek?

– Anyához! Anyához akarok! – és elkámpicsorodik a kislány arca.

Persze elvitethetné a csendőrségre. Elvégre azok voltak a nagy összegyűjtés, terelés meg bevagonírozás fő lebonyolítói. De Várszeghy emlékszik, milyen vadállatok voltak tegnap a kakastollas bajtársak. Az ő karmukba nem kerülhet. A titkár meghozza a péksüteményt. A gyermek mohón falatozni kezd. Jó nézni. Megéhezik a rendőrkapitány is, de nincs szíve elvenni abból, amit a gyermeknek szánt.

– Újság van, ezredes úr, jelentem! – mondja a titkár.

– Ki vele!

– Elakadt a nyárligeti transzport. A varjasi állomásnál. Mert az ottani bevagonírozáskor lázadás tört ki, amit csak mostanra sikerült leverni. De addig az egyetlen sín pár foglalt volt.

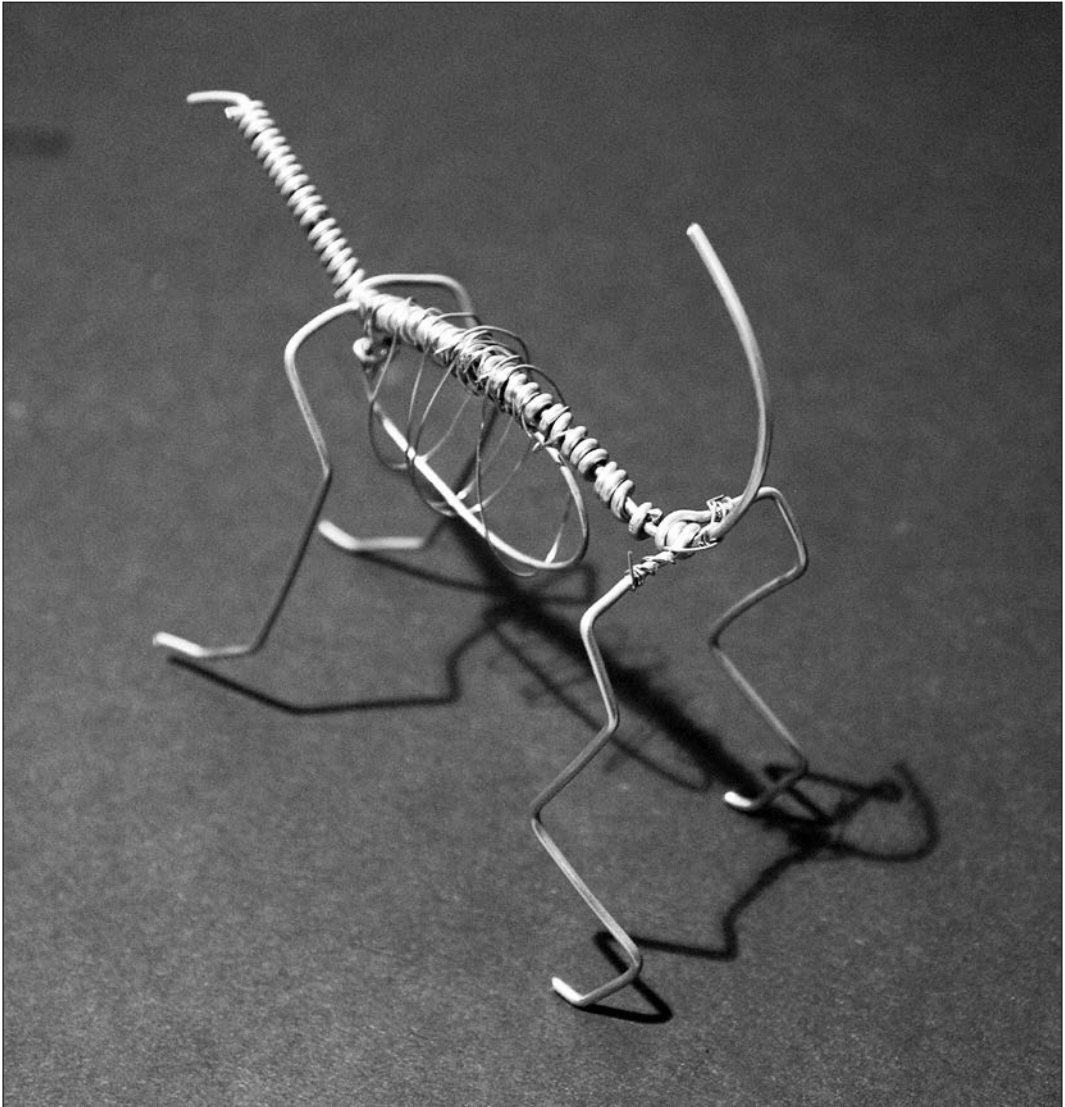
– És? Már elindultak a vonatok... – kérdi izgatottan Várszeghy.

– Még nem. De biztos hamarosan...

– Álljon ki a hivatali automobilom! – rendelkezik suttogva. – A menetlevelet Varjasra írja meg a sofőr. Azonnal megyünk.

A rendőrkapitány nagy levegőt vesz, megsimogatja a Teller-Telkes kislányt, és azt mondja neki biztatóan:

– Meglásd, elviszlek az édesanyádhoz.

Wiredog – digitális fotó, 2014